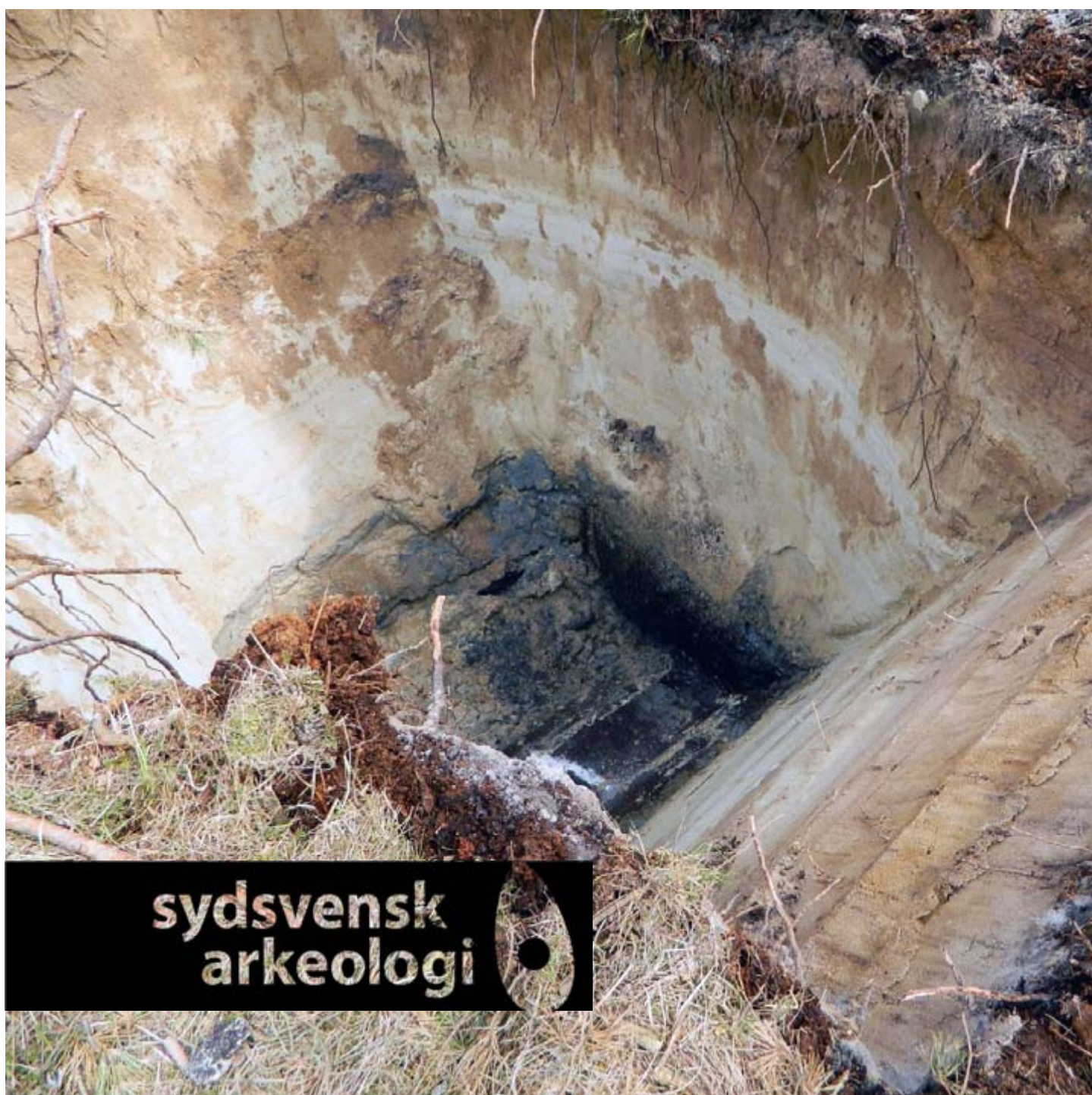

Rapport 2012:28

Yngsjö 295:2 m.fl.

Åhus socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk utredning 2012

Thomas Linderoth

Rapport 2012:28

Yngsjö 295:2 m.fl.

Åhus socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk utredning 2012

Thomas Linderöth

Åhus socken
Kristianstad kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Läge och topografi	5
Historik	7
Syfte	7
Metod	8
Undersökningsresultat	8
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11

Fig.1. Undersökningsytans läge.

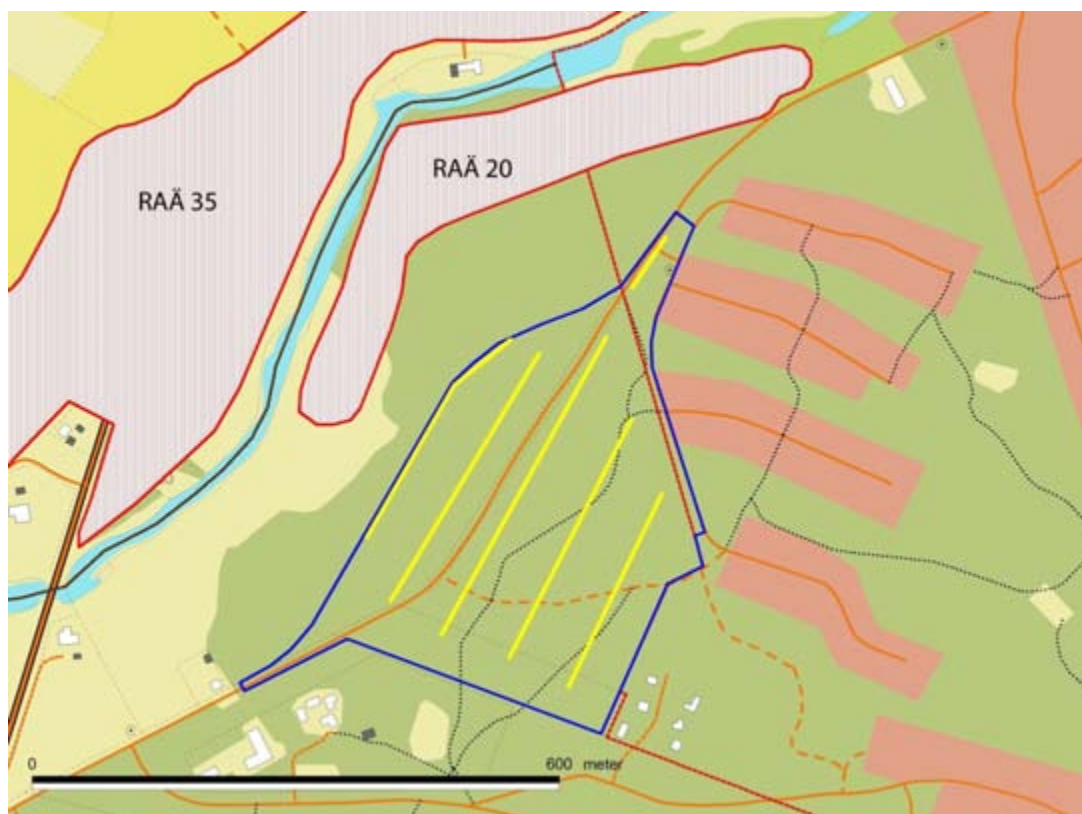

Fig.2. Undersökningsytan.

Sammanfattning

I samband med att Kristianstads kommun håller på att detaljplanlägga ett område inom fastigheterna Yngsjö 295:2 m.fl. med avsikt att uppföra bostäder har Sydsvensk Arkeologi AB utfört en arkeologisk utredningsschaktning inom nämnda område. Med tanke på områdets storlek, det topografiska läget och närheten till fornlämningarna RAÄ 20 och 35, som är två handels- och hantverksplatser från vendel-vikingatid, kunde bland annat fornlämningar med ankning till dessa förväntas påträffas. Det fanns även en möjlighet att påträffa fynd från tidigare perioder, då bland annat en plats alldeles intill kallas Flintabacken. Området var drygt 130 000 m² stort och ett antal sökschakt togs upp. Dessa schakt hade en sammanlagd längd av 1686 löpmeter och motsvarade en yta om cirka 2 700 m², d.v.s. omkring 2 % av undersökningsområdet. Motivet till att schakta i den omfattning som gjordes var att eventuella mesolitiska lämningar i trakten ofta är begränsade i sin utsträckning och ligger på ett avsevärt djup. Dessutom fanns inga tidigare kunskaper från undersökningsområdet. Då ett antal djupa schakt togs upp visade det sig att den undersökta ytan bestod av en sandkulle med var upp mot 4 – 5 m hög, under vilken här och var en horisont av torv fanns. Det som påträffades var ett mindre antal bearbetade flintor och ett par anläggningar och dessa fanns till stor del på ett djup av omkring en m i den sydöstra delen av undersökningsområdet. Det ringa antalet fynd som kunde observeras och de få anläggningar som påträffades gör att inga ytterligare undersökningar förordas.

Inledning

Inför upprättandet av en detaljplan för husbyggnation inom fastigheten Yngsjö 295:2 m.fl. har en arkeologisk utredning i form av sökschaktsgrävning genomförts inom området. Då detta låg i närheten av de vendeltida-vikingatida handels- och hantverksplatserna RAÄ 20 och 35 samt hade ett intressant topografiskt läge beslutade Länsstyrelsen i Skåne län att en arkeologisk utredning skulle göras. Undersökningen genomfördes 2012-04-16 – 2012-04-24 av arkeolog Thomas Linderoth vid Sydsvensk Arkeologi AB. Deltog gjorde också praktikanten Cathrine Andersson.

Läge och topografi

Den aktuella undersökningsytan är belägen på Äspet i Åhus och precis öster om där Yngsjövägen passerar Helgeå. Äspet karaktäriseras av sandiga jordarter och mycket av dess kuperade topografi är flygsandsdyner som troligen bildats i förhållandevis sen tid.

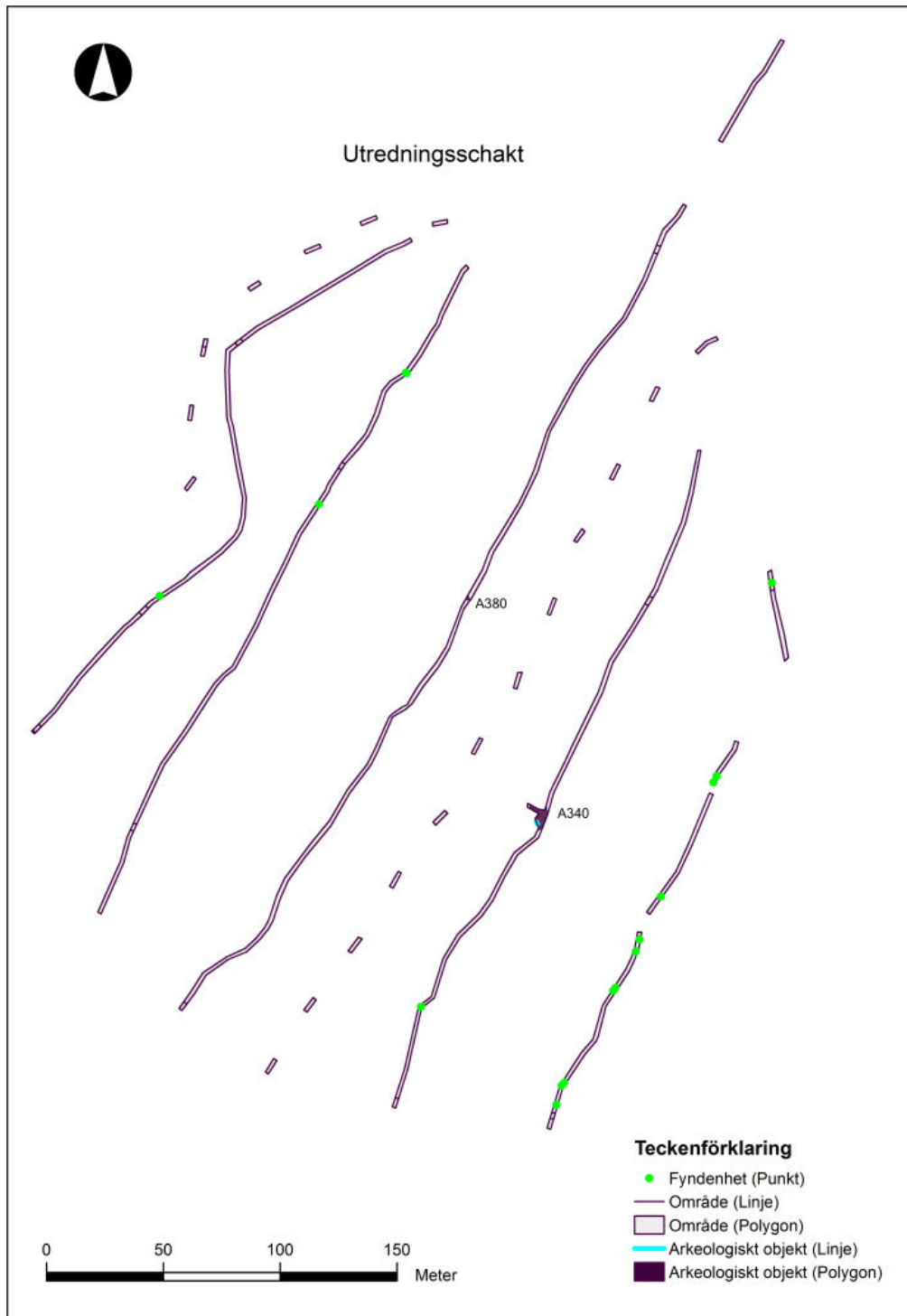

Fig.3. Utredningsschakten.

Norr och öster om ytan finns bebyggelse, söder om flygsandsdynen samt åt väster gammal betesmark. Området är ganska flackt med en del mindre höjder som troligen består av flygsand. Höjden varierar mellan 3 och 6 m ö h.

Historik

Några fasta fornlämningar är inte registrerade inom undersökningsområdet men knappt 100 m norr om området finns fornlämning RAÄ 20 som är en handels- och hantverksplats från tidigt 700-tal. Här har också neolitiskt material påträffats liksom skelettdelar. Detta område undersöktes från slutet av 1970-talet fram till 2011 och benämns Åhus I. Dessa undersökningar visade att det inte hade funnits någon varaktig bebyggelse på platsen men att det hade förekommit tillverkning av glaspärlor och bronsgjuteri i stor skala. Dessutom har specialiserat hornhantverk och järnhantverk utförts. Spår av handel syns i form av vikter, vågar, romerska skrotbronser och mynt från 700-talet (Callmer 1991: 34ff; muntl., J Callmer).

Väster om ytan, på andra sidan Helgeå, ligger fornlämning RAÄ 35, också denna bestående av en handels- och hantverksplats men daterad till 750-850. Även här finns lämningar från neolitikum. Denna plats, kallad Åhus II, har undersökts både som forskningsprojekt och i samband med exploateringar. Platsen skiljer sig från RAÄ20 genom påtagliga bebyggelseämningar. Ett stort antal grophus har undersökts, men också ett flertal stolpbyggda hus. Här fanns även ett betydande material från specialiserat hantverk, bland annat glas- och bärnstenspärlor, textilier, hornkammar och bronsföremål. Det finns även spår från ett stort varuutbyte med stora delar av den då kända världen, t.ex. orientaliska pärlor och glasskärvor från västeuropeiska glaskärl samt slavisk och rhenländsk keramik liksom bland annat västeuropeiska och orientaliska mynt (ibid.).

Från områden söder om undersökningsplatsen har det framkommit boplatser bland sanddynerna i samband med olika exploateringar. Detta gäller fornlämningarna RAÄ 94, 151, 165, 166, 167 och 168. Från dessa platser kommer lämningar som har daterats till sen mesolitikum, neolitikum, bronsålder och äldre järnålder. De har framkommit under topografiska omständigheter som liknar det hos det nu aktuella området.

Syfte

Utredningens syfte var i enlighet med Länsstyrelsens förfrågningsunderlag att klargöra fornlämningssituationen och visa på eventuella lämningars karaktär, utbredning, datering och beva-

ringsförhållanden. Detta motiverades av rika förekomster av fornlämningar i närheten och av de topografiska förhållandena.

Metod

Undersökningen genomfördes i form av sökschaktsgrävning med hjälp av grävmaskin, på vissa ställen gjordes även små djupschakt. Skopbredden var 1,6 m. Schakten och fynd mättes in med GPS och övrig dokumentation gjordes med digitalkamera och planritning. Fynden samlades in och registrerades efter grävningens slut.

Undersökningsresultat

Inom den drygt 130 000 m² stora undersökningsytan togs fyra längre, fyra medellånga och 19 korta schakt upp. Dessa hade en sammanlagd längd av cirka 1686 löpmeter, vilket motsvarar cirka 2 700 m², d.v.s. cirka 2 % av undersökningsytan. Schakten var i allmänhet mellan 0,4 och 1 m djupa och massorna bestod till allra största delen av flygsand med olika inslag av växthorisonter. Dessutom grävdes 13 stycken djupschakt i de befintliga schakten, en del av dem ner till 5 m djup. I schaktensprofilerna kunde man se olika översandningsfaser, vilka var mellan några mm och upptill 1 m tjocka. Det förekom också lager med äldre växtlighet samt tunna gruslinser, vilka förekom på olika nivåer. Vid djupschaktningen kunde konstateras att det på några ställen fanns ett torvlager i botten. Dessa lager var mellan 0,05 m och någon dm tjocka och det fanns rester av växtdelar i dem. Torven påträffades i de flesta fallen på 4 - 4,5 m djup men i den sydöstra delen av området som topografiskt låg lägst kom det torv redan vid cirka 2,5 m djup. Det togs torvprover för eventuella senare analyser. I den sydöstra delen var också fyllningen något anorlunda och innehöll mer grus och inslag av småsten. De fynd som påträffades vid schaktningen var få och fanns också till största delen i sydöstra delen av området. De bestod av 19 flintor med en sammanlagd vikt av 86 gram. De flesta var av Kristianstadflinta, men det fanns även någon bit av Senonflinta. Många var svallade och någon även patinerad. Flintan bestod till största delen av avslag där några var retuscherade och ett par hade ett skrapliknande utseende. Dessutom fanns ett par retuscherade spån samt en tydligt retuscherad spånkniv. Det var svårt att ge dessa flintor en exakt datering då de hade ett allmänt förhistoriskt utseende. I den centrala delen av undersökningsytan påträffades en möjlig anläggning (A380) bestående av en mindre stensamling av mindre stenar. Den var omkring 1,35 x 1,05 m stor, hade oval form och innehöll två flintavslag. I den östra delen fanns ett cirka 11 x 7 m stort lager (A340) bestående av mörk gråsvart sand med inslag av rötter. Det var ungefär 0,06

m tjockt och påträffades på ett djup av cirka 0,9 m. Inga fynd påträffades i det och det är svårt att avgöra om det är naturligt eller om det är resultatet av mänsklig aktivitet. Ett jordprov togs i det för eventuell analys.

Det ringa antalet fynd och avsaknaden av riktiga anläggningar gör det svårt att motivera ytterligare undersökningar av området. Det kan konstateras att området utgörs av en förhöjning bestående av sand, vilken innehåller olika tjocka horisonter av sand- och växtlager. Man kan se att det förekommit olika strandkanter och vattennivåer men det går inte att uttala sig närmare om när dessa skeenden har ägt rum. Sydsvensk Arkeologi AB förordar därför inga vidare undersökningar inom nämnda område.

Fig. 3. Anläggning 380.

Fig. 4. Anläggning 340 (från Ö).

Referenser

Callmer, J. 1991. Platser med anknytning till handel och hantverk i yngre järnålder. Mortensen, P. & Rasmussen, B.M. (red). Fra stamme til Stat i Danmark, 2. Hövdingesamfund og Kongemagt. *Jysk Arkaeologisk Selskabs Skrifter XXII:2*. Viborg.

Muntlig uppgift: J. Callmer.

RAÄ, Fornsök - <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	110088
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-16998-11
Datum för beslut:	2012-01-12
Projektnummer:	110088
Län:	Skåne
Kommun:	Kristianstad
Socken:	Åhus
Fastighet:	Yngsjö 295:2 m.fl.
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 2E9a
Koordinatsystem:	SWEREF 99
X koordinat:	6198660
Y koordinat:	1403962
M ö.h.	4,3 – 4,7
Fältarbetstid:	2012-04-16 – 2012-04-24
Antal arbetsdagar:	8
Antal arkeologtimmar:	71 tim fältarb, 31 tim rap.arb + adm.
Körning:	780 km.
Tryck/layout:	2.000 kr
Exploateringsyta:	130 000 m ²
Undersökt yta:	2 700 m ²
Platschef:	Thomas Linderöth
Personal:	Cathrine Andersson
Uppdragsgivare:	Magnus Jönsson m.fl.
Fynd:	19 slagna flintor. LUHM:32194
Dokumentationsmaterial:	1 st A3 ritning, 51 foton. Förvaras på Regionmuseet Kristianstad
Totalkostnad:	86.667 kr exkl. moms

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2012

1. Fastigheten Kristianstad 4:4, Kristianstad stad, FU 2011, Christer Carlsson
2. Innerstaden 1:14 – Södergatan, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2011, Ingrid Gustin
3. Skanörs kyrka och kyrkogård, Skanör med Falsterbo socken, Vellinge kommun, FU 2004 och 2005, Lars Salminen & Ingrid Gustin
4. Stallbyggnad vid Ugerups säteri, Köpinge socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
5. Invändiga arbeten i Vä kyrka, Vä socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
6. Husbyggnation inom fastigheten 61:113, Gualöv socken, Bromölla kommun, SU 2011, Christer Carlsson
7. Öllsjö 67:1, Skepparslöv socken, Kristianstad kommun, AU 2011, Ylva Wickberg
8. Skanör 40:12, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
9. Provgrovar inom Kristianstad 4.4, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2011, Christer Carlsson
10. Vintrie Park – område C1. Fastighet Vintrie 20:1, Bunkeflo socken, Malmö kommun, FU 2011. Kristian Brink
11. Fastigheten Kristian IV, Rådhuset, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, SU 2011, Christer Carlsson
12. VA-ledningar i Järnvägsgatan m.fl., Ängelholm, Ängelholms kommun, FU 2011, Jan Kockum
13. Sankt Gertrud 4, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2012, Per Sarnäs
14. Kabeldragning vid Östra Centrum, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
15. Borgeby 16:8. Ny maskinhall 2011, Lomma kommun, FU&SU 2010-2011, Lars Salminen
16. Rördragning inom Kristianstad 93:1, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
17. Tygelsjö 76:1. Tygelsjö socken, Malmö kommun. FU 2011, Joakim Frejd
18. Kvarteret Minerva 24, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. FU, schaktövervakning. Thomas Linderoth.
19. Dösemarken – Limhamn 155:501, Malmö 126 & 129, Hyllie sn, Malmö Stad, Skåne, SU 2010. Åsa Berggren & Kristian Brink
20. Degeberga 26:3, Degeberga socken, Skåne, SU 2011. Tony Björk & Ylva Wickberg
21. Fjärrvärme i Vallgatan, Gamla Skeppsbron och Snidaregatan i Åhus, Åhus stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
22. Husie 172:123, Husie socken, Malmö kommun. SU 2011. Joakim Frejd.
23. Stävie kyrkogård, Stävie socken, Kävlinge kommun. FU 2009. Therese Ohlsson.
24. Stjärnan 1, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2011. Therese Ohlsson.
25. Uranienborg. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
26. Örja 1118, 11:1. Örja socken, Landskrona kommun. FU 2003. Lars Salminen och Therese Ohlsson.
27. Husvik. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.

